

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027“ põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupi III kohtumise memo

Töögrupi kolmas kohtumine toimus 12. veebruaril 2020 Maaeluministeriumis (Lai tn 39 // Lai tn 41, Tallinn) suures saalis kell 11.00–15.00.

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa Aiandusliit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Põllumajanduse ja Kaubanduskoda, Põllumajanduse registrite ja Informatsiooni Amet (skype vahendusel), Eesti Maaülikool, MTÜ Valgamaa Põllumeeste Liit, Eesti Lihaveisekasvatavate Selts, MTÜ Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Maaelu Edendamise Sihtasutus, Põllumajandusuuringute Keskus, Mesinduse Koostöökogu, Põlvamaa Põllumeeste Liit, Tartumaa Põllumeeste Liit, Eesti Lamba ja Kitsekasvatavate Liit

Kutse saajatest puudus Elle OÜ, Keskkonnaministeriumi, MTÜ Eesti Noortalunikud esindajad.

Taust

Maaeluministerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Töögrupi esimene kohtumine toimus 18. detsembril 2019. Kohtumise käigus tutvustas strateegiakava koostamise protsessi ja edasist tööd töögrupis Põllumajanduspoliitika osakonna juhataja Kristel Maidre, Janeli Tikk tutvustas riskijuhtimise instrumente ning Triin Kraav tutvustas otsetoetuste võimalusi järgmisel EL eelarveperioodil. Toimus arutelu riskijuhtimise instrumentide rakendamise osas.

Töögrupi teine kohtumine toimus 23. jaanuaril 2020. Kohtumise käigus anti ülevaade ühtse pindalatoetuse ja rohestamise toetuse rakendamisest 2015 – 2019, sh „cappingu“ rakendamist, tutvustati strateegikavas sisalduvaid mõisteid ning nende sisustamist, arutati põhilise sissetulekutoetuse ning ümberjaotava toetuse rakendamisel kehtestatavaid tingimusi ning vaadati üle eelnevalt nimetatud toetuste sekkumislehed.

Strateegiakava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava (12.02.2020)

- 10.30–11.00 Kogunemine ja hommikukohv
- 11.00–12.35 Põllumajandustootmisega seotud toetused 2015–2020
FADN andmete kasutamine põllumajandustootmisega seotud toetuste puhul
- 12.35–13.20 Lõuna
- 13.45–15.00 Põllumajandustootmisega seotud toetuste sekkumislehed

Arutelude tulemused ja edasised tegevused

Sissejuhatuseks põllumajandustootmisega seotud otsetoetuste rakendamiseks uuel eelarveperioodil tegi Reno Paju ettekande **ammlehma, ute ja kitse, piimalehma ning puu ja köögivilja kasvatamise otsetoetuste rakendamisest 2015- 2020 aastani**.

Ettekandel põhinev arutelu keskendus rakendamisel tehtud muudatuste täpsustamisele, sh küsimustele, miks ammlehma ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetust enam ei rakendata ning kas puu ja köögivilja kasvatamise otsetoetuses on ka toetatavate kultuuride loetelu muutnud.

EPKK esindaja tõi välja hea muudatuse seoses „omnibuss“ määrusega¹, et tootmisega seotud toetuseid on võimalik üle vaadata iga-aastaselt, see annab parema võimaluse reageerida sektoris toimuvatele muudatustele. Samas MES esindaja rõhutas stabiilsuse vajadust, et iga-aastane muutmine võib kaasa tuua sektori jaoks ootamatuid tagajärgi, nt kui toetus üldse ära kaob. Reno Paju selgitas, et analüüs tootmisega seotud toetuste rakendamiseks tehakse juba kevadel, et 1. augustiks, kui KOM soovib andmeid, oleks kõik olemas ning kokku lepitud. Tegemist on alati olnud ja on ka tulevikus laiapõhjalise kokkuleppega, eesmärk on saavutada ka toetuste rakendamise osas stabiilsus. 2021 aastal, mis oli planeeritud uue strateegikava rakendamise esimeseks aastaks on alles üleminekuaasta, mil kehtivad veel käesoleva perioodi nõuded ning rakendatakse tootmisega seotud toetuseid sarnaselt praegusega.

Põllumajandustootmisega seotud otsetoetuseid tuleb MEM põhjendada Euroopa Komisjonle ning sotsiaal-majanduslike analüüside aluseks on FADN andmed. Katre Kirt tegi ettekande **„FADN andmete kasutamine põllumajandustootmisega seotud toetuste puhul“**, milles keskendus andmetele, mida on varasemalt kasutatud ja mida on võimalik tulevikus kasutada otsetoetuste rakendamise põhjendamise analüüsid. Ettekandes selgitati, et tootmisega seotud toetuste osas on käesoleval perioodil oluline näidata põhjandmete (kultuuride ha või põllumajandusloomade arvude) vähenemist. Iga toetust saava sektori

¹ Kättesaadav aadressilt: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1582016503358&uri=CELEX:32017R2393>

andmeid vaadeldakse FADN tootmistüüpide järgi. Ülevaade praegu toetatavate sektorite kohta näitas, et esineb majanduslikul toimetulekul raskusi, mis põhjendaks nende sektorite toetamist ka uuel perioodil. Uuel perioodil saame rohkem arvestada ka majandusnäitajaid. Oluline on tuvastada sektori kuludega toimetuleku raskused ning hinnata tootjate sissetulekut, kas lisandväärtuse või ettevõtjatulu näitaja alusel. Strateegikava juhtkomisjon andis volituse rakendada tootmisega seotud toetuseid amblehma, ute ja kitse, puu ja köögivilja ning piima sektoritele. Töögrupi liikmete soovil anti ülevaade ka teraviljasektori vastavatest näitajatest.

Arutelu keskendus võimalike toetatavate sektorite kaupa probleemidele sektori arengus. Lihaveisekasvatajate seltsi esindaja tõi välja, et üheks suureks probleemiks on loomade arvu vähenemine, sest põllumajandusmaa hooldamiseks on loomad väga olulised. Lamba ja kitsekasvatajate liidu esindaja tõi välja, et lambakasvatusektoris on ettevõtted väikesed ning väga raske on lisainvesteeringuid teha. Aiandusliidu esindaja tõi välja, et toetust peab maksma nendele, kes osaliselt saavad ise hakkama, et vaid osaliselt oleks toetust vaja jätkusuutlikumaks majandamiseks, õpitud abitust ei tohi toetada. EPKK esindaja tõi välja, et peaaegu kõigi puhul on oluline turult saadav toodangu hind, see on liialt madal. Talupidajate keskliidu esindaja tõi välja et oluline on ka ikkagi maht, mida suurem see on seda parem on ka sissetulek ja üldine toimetulek, seega on vaja väikeseid ettevõtteid toetada. Põlvamaa põllumeeste liidu esindaja tõi välja, et võiks kaaluda ka noorloomade kasvatamise toetamist (nii piima- kui ka lihatõugu), et ei oleks nii suurt survet kohe vasikaid maha müüa ja et neid kasvatataks eesmärgiga saada oma kohalikku toodangut ja ka kohalikud lihatööstused saaks müügile saata eestis kasvatatud loomade liha sh peaks toetust antama alla kahe aastastele loomadele, kes tapetakse Eestis tunnustatud tapamajas (ühiekordne toetus). Keskkonnaühenduste koja esindaja tegi ettepaneku diferentseerida tulevikus makseid selle järgi, kas tegemist on mahetootjaga või kas loomad käivad ka karjamaal, võimalikult palju tuleb otsustada objektiivsete andmete alusel näiteks tulu puudujääk. Antud ettepanekut toetas ka lihaveisekasvatajate seltsi esindaja. Tartumaa põllumeeste liidu esindaja mainis aga et nõ mahe toetamise juures peaks olema oluline ka mahe toodangu saamine. Valgamaa põllumeeste liidu esindaja oli vastu mahepõllumajanduse alusel diferentseerimisele. Töögrupi üldine seisukoht oli, et pooldatakse ettepanekuna esitatud nelja sektori toetamist.

Töögrupi liikmetelt oodatakse tagasisidet ettekande „ST TG 12.02.2020“ slaidil nr 24 „Mille alusel eelarvet jaotada?“ olevatele osakaalude määramisel, et tuvastada tootmisega seotud sissetulekutoetuste eelarve jagunemine nende jaoks suunatud kogueelarves. Lisaks oodatakse töögrupi liikmetelt arvamust kas on vajalik mõne teise sektori liitmist tootmisega seotud toetuste sihtrühma hulka.

Puu- ja köögivilja kasvatamise otsetoetus

Arutelu aluseks oli ette saadetud sekkumisleht ning seal välja toodud küsimused.

Aiandusliidu esindaja tegi ettepaneku jätkata senisele toetusele sarnast rakendamist, kus minimaalne toetatav pindala oleks 0,3 ha, oleks ette antud toetatavate kultuuride nimekiri. Arvestades, et toetatakse puuvilju, köögivilju ja marju. Ettepanekuna toodi välja, et katmikaladele võiks olla samuti toetus, kas otsetoetuste alt või nt riigieelarvest. Maksimaalset ha arvu ei tohiks kehtestada. Ühikumäära grupid peaksid olema eelpool nimetatud gruppide (puuvili ja marjad, köögivilj) kaupa. Ühikumäära suurus võiks jääda 2016. aasta taseme ja tänase taseme vahele. Piirkondlikku diferentseerimist ei peeta vajalikuks.

Aiandusliidu esindajalt ootab MEM ettepanekut kultuurigruppide, toetatavate kultuuride, kui ka ühikumärade ja nende diferentseerimise suuruse osas.

Mahepõllumajanduse koostöökogu esindaja tõi välja et toetada tuleb kindlasti meil toiduks kasutatavaid kultuure, sh ka vanu kultuure nagu näiteks rabarber, mille kasvatamine on väga palju vähenenud. Talupidajate keskliidu esindaja märkis ära, et toetada ei tohiks eksootilisi ja meil vähe levinud kultuure, tuleb jääda toidutootmise juurde. MES esindaja palus selgitada välja, et kas on võimalik uuel perioodil tootmisega seotud toetused siduda näiteks müügituluga, et kindlustada toetuse maksmine ikkagi põllumajandustootjale. Keskkonnaühenduste koda täpsutas, et sellisel juhul tuleb vaadata teatud aastate arvu keskmist, sest ühel aastal võib olla müügitulu olemas aga teisel mitte.

Aiandusliit soovis MEMilt andmeid võimalike toetatavate kultuuride kaupa, mille põhjal liit saab teha ettepanekud toetusõiguslike kultuurigruppide ja kultuuride nimekirja kehtestamiseks.

Ammlehma kasvatamise otsetoetus

Arutelu aluseks oli ette saadetud sekkumisleht ning seal välja toodud küsimused.

Lihaveisekasvatajate seltsi esindaja tõi välja, et toetust tuleks maksta juba alates 8ndast elukuust, mitte vaid ammelehmadele ning toetust võiks diferentseerida karja suurusgrupi järgi. Vaid puhtatõulistele ammelehmadele toetuse maksmise juures mööndi selle keerukust, kuna põllumajandusloomade registri andmeid ei saa 100% aluseks võtta, sest ristandi või puhtatõulisuse märgib loomapidaja ise ning selles osas täiendavat kontrolli ei tehta. Karjas hoidmise ehk keskmise loomade arvu arutamise periood sobib. Selts teeb kirjaliku ettepaneku minimaalsete toetusõiguslike loomade arvu kehtestamiseks ja ühikumäära diferentseerimiseks suurusgruppide järgi.

Arutelu töögrupis keskendus selle, et pigem on õige tõsta minimaalset loomade arvu aga kas see peaks olema nt 3 või 5 on alusandmete paika panemise küsimus. Keskkonnaühenduste koda ja lihaveisekasvatajate selts tõi välja, et nt veeseaduse alusel sõnnikukäitluse reeglid kehtivad alates 5 LÜst, seega on mõttekas ikkagi teatav minimaalne piir seada.

MEM on seisukohal, et pigem tuleks toetada ikkagi kõiki ammelehmaseid olenemata puhtatõulisusest.

Ute ja kitse kasvatamise otsetoetus

Lamba- ja kitsekasvatajate liidu esindaja tõi välja, et suuri karju on niigi nii vähe, et maksimaalset loomade arvu piiri ei ole hea kehtestada. Minimaalse loomade arvu piir (10) lambakasvatuses on sobilik aga liit vaatab üle kas see on ka sobilik kitsekasvatuse osas. Loomade keskmise arvu arvestamise aluseks olev perioodi soovib liit veel arutada.

Lamba- ja kitsekasvatajate liit edastab kirjalikud ettepanekud minimaalse loomade arvu ja keskmise loomade arvu arvestamise perioodi osas.

Piimalehma kasvatamise otsetoetus

Arutelu aluseks oli ette saadetud sekkumisleht ning seal välja toodud küsimused.

EPKK esindaja tõi välja, et toetuse maksmisel tuleks loomade arvu suurusgrupid arvestada edaspidi lüpsirobotite võimsuse järgi 60 – 120 – 180 – 240 – 300 jne. Toetusel peaks olema maksimaalne loomade arv, millele toetust makstakse. EPKK edastab kirjalikud ettepanekud toetatavate suurusgruppide kohta eeldatavalt enne järgmist põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupi kohtumist.

Üldiselt jõuti töögrupis seisukohale, et kui põhilisele sissetulekutoetusele (BISS) rakendatakse piirkondlikku diferentseerimist, siis tootmisega seotud sissetulekutoetuste puhul ei ole see enam vajalik.

Järgmine põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupi kohtumine toimub Maaeluministeeriumis 11. märtsil 2020.

Memo koostas: Triin Kraav, Reno Palju, Katre Kirt

17.02.2020